

ПУ-ТУ

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ

Ціна 2,50 н.м.

31 березня 1947 р

УКРАЇНСЬКИЙ
№ 1387

№ 4

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ:

МОВА І СОВОРНИСТЬ —	
Д. Кислиця	Стор. 3
СВІТ ЗА ТИЖДЕНЬ	4
З ДАЛЕКОЇ БАТЬКІВЩИНИ —	
В. Стар.	6
»ОЙ ЗІРВУ Я З РОЖІ КВІТКУ« —	
Ар-м	6
БОРЦЯМ ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ —	
Д-ик	7
ВЕСНА В БАВАРІЇ — А. Г.	8
НАРИС ПСИХОЛОГІЇ КІНО —	
Андре Мальро	10
ІНЖЕНЕР МАРЧЕНКО — Фантастична повість (продовження)	
— М. Бондаренко	11
ПИСЬМЕННИКИ-МІЛЬЙОНЕРИ —	
М. Д.	14
СПОРТ	15

На обкладинці — »Радість життя« — мал. В. Шаталова.

*

»Пу-Гу« виходить щотижня.
Ціна окремого числа 2 н.м. 50 пф.
Індивідуальна передплата — 10 н.м. місячно.

~

Видавець і головний редактор —
ВОЛ. ЧАРНЕЦЬКИЙ.

*

Адреса редакції та видавництва:
Augsburg, äußeres Pfaffengäßchen 11,
Buchdruckerei Hieronymus Mühlberger,
Schriftleitung »Pu-Hu«.

*

Published under D. P. Publications
License US-E-4,
OMGB. Information Control Division.

*

Druck: H. Mühlberger, Augsburg. — 3. 47.

Після своєї великої промови перед об'єднаними палатами парламенту США президент **ТРУМЕН** відправився на відпочинок до американської морської бази в Кі Вест у Фльоріді. (Фото А. Р.)

Колишній генерал-фельдмаршал і командувач військової групи »Вест« **КАРЛ ФОН РУНДШТЕДТ** переведений з табору до Лондону. Він виступить як свідок на процесі військових злочинців у Німеччині. На фото фон Рундштедт виходить з поїзду на вокзалі в Лондоні. (Фото А. Р.)

В Мюнхені в будинку мистецтва відкрито виставку модерного французького малярства. Тут можна побачити картини великих імпресіоністів поруч з кубізмом і натуралізмом. На фото відома картина Едуарда Мане »Подавальниця пива«. (Фото Дена)

Під час індо-китайських дебатів у французькому парламенті була викрита присутність в'єтнамського представника **Д. БАЙ МАЯ**. На фото Д. Бай Май (ліворуч) після арешту. (Фото Дена)

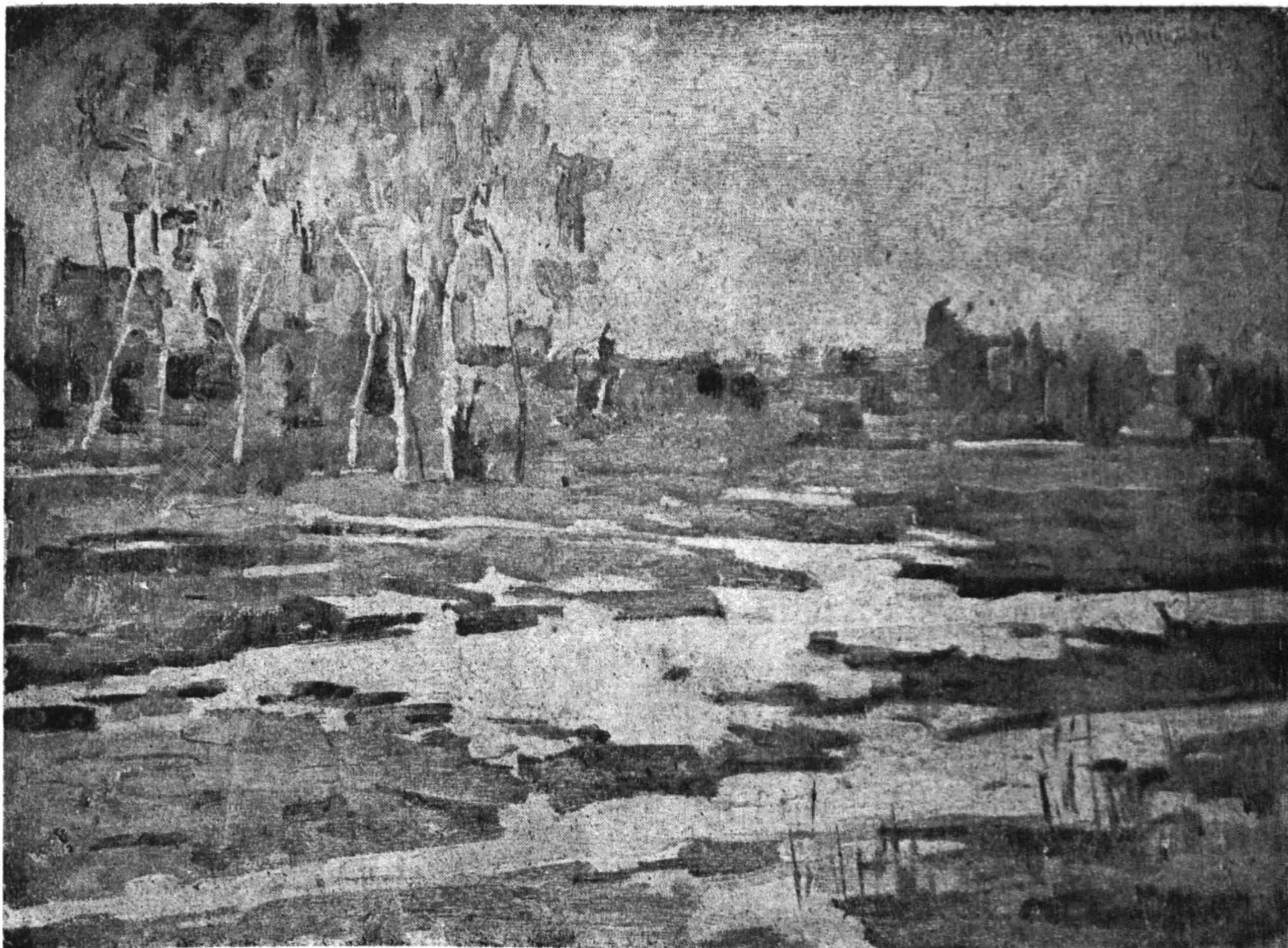

МОЛОТОВ (праворуч) та його заступник **ВИШІНСЬКИЙ** входять до будинку летунів, де відбувається московська конференція. (Фото А. Р.)

Натовп зацікавлених глядачів перед будинком летунів спостерігає в день відкриття московської конференції прибуття чужоземних представників. (Фото А. Р.)

В. ШТАЛОВ

ВЕСНЯНИЙ ЕТЮД. Олія

Мова і соборність

Кожний культурний нарід має одну літературну мову. Навіть більше можна сказати — одну спільну літературну мову іноді мають кілька народів чи держав (Англія і США — англійську, Іспанія, Аргентина, Парагвай, Уругвай, Чилі та ін. — іспанську, Німеччина й Австрія — німецьку та ін.) І не лише тепер так. Так було і дуже давно.

Не інакше було й на Україні. Ми мали вже літературну мову ще від часів Володимира Великого (Хрищення України 998. рік).

Щоправда, то була мова церкви, принесена з Болгарії разом із християнством, отже не така, якою говорив тоді наш нарід, але вона була досить зрозуміла й українцям, бо також була слов'янська.

Проте ця мова з бігом часу значно наблизилася до української мови. Це зумовлене переможним впливом живої мови. Тому ми і називаємо тексти, що їх склали українці, не староболгарськими (церковно-слов'янськими), атаки староукраїнськими.

Іншої письмової (літературної) мови тоді не було на Україні, тому та ж церковна мова була і мовою урядовою: її вживали на письмі й усно в урядах, на суді, в школах і т. д.

Видима річ, що на практиці та мова була мовою досить незначної верстви. Нарід говорив своєю природною мовою, або, як тепер кажемо, народньою мовою. До того ж не цілком одноманітною, бо різні діалекти за

давніх часів були, може, ще відмінніші один від одного, ніж тепер.

Наша сучасна літературна мова витворилася порівняно недавно. Ясно, що це не сталося раптом чи без опозиції й опору. Як і в інших народів, народня мова стала літературною в наслідок боротьби, перемагаючи опір попередньої традиції (інерції). У наш час процес оновлення мови пішов ще далі: Українська Автокефальна Православна Церква вже перейшла в основному на сучасну літературну мову, хоч подекуди опір цьому триває й досі ще.

Збагачена й удосконалена за останні півтора століття наша сучасна літературна мова, хоч і перебуває весь час у неволі, своїм культурним рівнем не поступається вже перед іншими народами, зокрема слов'янськими. Навіть більше, українська літературна мова багатьма сторонами стоїть вище за літературні мови інших народів. Український нарід без власної держави і навіть без культурної автономії витворив собі висококультурну й багату літературну мову.

Хоч Україна й була покрайна та поділена поміж сусідами-імперіалістами (останній час — Росія, Польща, Угорщина, Румунія), а з них жоден не давав ні права, ні можливості вільно розвиватись українській культурі і мові, зокрема, проте наш нарід уже давно щодо мови літературної цілком консолідований.

Літературна мова найбільшої частини, т. зв. Великої України, тобто мова Котляревського, Шевченка, Коцюбинського, Л. Українки — неподільно запанувала серед усього українського народу не лише в етнографічних кордонах України, не лише в Європі, а й на всьому світі, де тільки є українські люди. Без фактичного існування української держави існує державна соборницька літературна мова українського народу.

Коли говоримо тепер про літературну мову, то маємо на увазі мову друку (газети, журнали, книги — мистецькі й наукові тощо), школи, церкви, публічних виступів, театру, радіо і т. д.

Отже й мову окремої особи — культурної, освіченої.

Тим то основним критерієм культурності та освіченості і є саме мова, мова літературна — в усіх народів світу, в українського також. Як з мови пізнають і визнають національну (державну) приналежність у міжнародних відносинах, так з літературної мови пізнають і визначають рівень культурності (освіченості) і соборницької поведінки у внутрішньо-національних відносинах.

Кілька слів щодо діалектів (говорів). Як і в усіх народів, так і в нас, є кілька більш чи менш відмінних у дечому один від одного діалектів. Було б нерозумно вважати

діалекти за явище суто негативне, проголошувати війну проти них і т. д.

Діалекти, кінець-кінцем, можна вважати навіть за явище позитивне, бо це ж складова частина загально-національного мовного організму. Їх коштом збагачується й літературна мова. То не ганьба навіть для освіченої людини вживати в приватній розмові — з представниками даної діалектичної групи — мови говіркової. Але зовсім недоцільно і навіть некультурно вживати говіркової мови без кінцевої потреби: на письмі, в пресі, школі, в офіційних відносинах тощо.

Умінням боронитися від чужих впливів, стихійних чи накинутих, визначається рівень національної свідомості, національної гідності і культури. Абсолютно ганебним явищем, що свідчить про втрату національної свідомості й гідності є підпадання чужому впливові аж так далеко, щоб замість своєї рідної мови вживати без потреби чужої. Тим то дошукуватись у таких людей (перекинчиків) культури чи патріотизму (хоч вони й перебувають у нашому середовищі) — марні силкування. Хоч винятки, як і всюди, й тут бувають, але — лише винятки. Такі люди, що зрікаються рідної мови, ще більш шкідливі і небезпечніші за зовсім чужих. Це з них вербуються малороси, шляхта загорова, мадярови, фольксдойче і т. д. Це з їх допомогою сусіди-імперіялісти могли робити більше, ніж озброєною армією і політичною поліцією. Во то — зрадники! А що є страшніше за зраду для всякого народу! Недарма сказано: «Хто цурається рідної мови, той у саме серце ранив свій нарід» (Ів. Огієнко).

Отже до чужих впливів наше ставлення насамперед негативне. Тому з особливою рішучістю мусимо боротись проти нехлюйства наших недолугих «грамотіїв», «культурників», «патріотів», «соборників», що ганьблять нашу мову і наше ім'я перлами не тільки нелітературної мови (говірками), а й засмічують нам мову всякими москалізмами, германізмами, а навіть, зрештою, і латинізмами. Не можна, маючи зразки мови Шевченка, Коцюбинського, Лесі Українки, вживати «мені на тому не залежить», «ходить про те», «о те ся розходить», «заложення», «цофатись», «если», «Влодзю», «зглядно», «фест», «файно», «рихт», «виклярувалось» і т. д. «харашо», «пожалуста», «спасіба», «ізвіняюсь», «до свиданія» і т. д. Добрим зразком того, як не треба писати (висловлюватись), можуть бути деякі статті в наших газетах.

Тому годі сподіватись від такого «соборника» соборницького думання і практики. Дуже грішати і інші видання, особливо студентські журнали, на некультурність і несоборність, що виявляється в нелітературності їх мови. Саме тому вони цією своєю стороною не сприяють соборницькому вихованню і взагалі вихованню, а, навпаки, культивують провінціалізм, бакханалію, нехлюйство.

Річ ясна, що не кожному під силу враз опанувати літературну мову, підтягнутись до рівня вимог соборницьких. Але наполовину можна вже прощати гріх тому, хто прагне надолужити те, чого йому бракує. І зовсім не можна прощати тим, хто пнеться в журналісти, редактори і письменники або що, не опанувавши спершу того, без чого не можна стати ні журналістом, ні письменником, ні тим більше, редактором.

Один нарід, одна нація має одну літературну мову як ознаку і вияв однієї культури, спільної для всіх членів нації та її територіальних груп. Дбати за чистоту і правиль-

(Закінчення на стор. 14)

СВІТ

за тиждень

В центрі уваги всього світу стоїть, без сумніву, московська конференція міністрів закордонних справ США, СРСР, Англії та Франції, де покищо немає бажаного порозуміння між чотирма великоддержавами, від чого залежить не тільки тривалий світовий мир, майбутнє Німеччини, але (це раз-у-

Англійський міністр закордонних справ ЕРНЕСТ БЕВІН розмовляє з російським офіцером на прийнятті після відкриття Московської конференції. (Фото А. Р.)

раз підкреслюють кореспонденти) і майбутнє всього світу. В останній час у міжнародній політиці створилась

НОВА СИТУАЦІЯ,

викликана промовою през. Трумена та виразною рішучістю представників англосаксонських держав на конференції в Москві. Промова президента Трумена, де він домагався негайної допомоги для Греції й Туреччини з метою охорони цих двох держав від тоталізму, викликала гостре обурення СРСР, що виявилось хоча б у статті в московській «Правді», яка м. ін. пише: «Якщо Греція й Туреччина дійсно потребують допомоги, то чому США не звернулися з цією справою до ОН.»

Прагнення през. Трумена охоронити вільні народи від небезпеки тоталітарних урядів московська «Правда» називає експансивною політикою та прирівнює її до гітлерівської агресії.

Кореспондент «Таймсу» підкреслив, що московська преса промовчала ті місця промови през. Трумена, де він говорив про те, що

СВІТ МУСИТЬ ВИБРАТИ

сьогодні між двома формами життя — демократичною й тоталітарною. Уся світова пре-

са, за винятком комуністичної, прихильно й з повним розумінням поставилася до пропозицій през. Трумена щодо допомоги Греції й Туреччині, яку вони мають використати на доозброєння своїх армій.

В США відбуваються зміни, що мають на меті сконсолідувати американське політичне життя та очистити його від ворожих елементів. Так треба розуміти найновіший розпорядок през. Трумена про звільнення з державних посад вороже наставлених до держави елементів, що визнають тоталітарні фашистські чи комуністичні ідеї. Цей розпорядок викликаний звітом окремої комісії, а вона ствердила, що в різних, навіть у найвищих установах сидять державні шкідники. Так треба розуміти також становище голови американської спілки гірників, Д. Люїса, що припинив погрози нового страйку.

Усі частини світу активно намагаються висловитися за східно чи західно форму демократії; це основна проблема

НА МОСКОВСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Перший період нарад міністрів закордонних справ чотирьох великоддержав у Москві закінчився декларацією ген. Маршалла; він ствердив, що всі великоддержави змагають до одного, але ніяк не можуть порозумітись, бо розуміють основні речі різно.

Перші тижні нарад міністрів закордонних справ не принесли, як цього зрештою й сподівалися, бажаних наслідків, а кореспонденти світової преси, звітуючи до своїх часописів, дають своїм звітам такі наго-

Російський офіцер вітає французького міністра чужоземних справ ЖОРЖА БІДО, що входить до будинка, де відбувається конференція. (Фото Дена)

ловки: «Гострі удари в Москві», «Західні великодержави проти домагань ССРСР», «Молотов посилається на таємні моменти угоди в Ялті, що їх Америка й Англія вважають за перестарілі та домагаються додержуватись угоди в Потсдамі».

Конференція була свідком уже декількох несподіванок, що після виявлення таємних моментів ялтинської угоди та після заяви американської делегації про таємне рішення потсдамської угоди, на основі якого великодержави зреклися відшкодування від Австрії, треба думати, що в Ялті й Потсдамі укладено більше таємних угод, що мають важливе значення для майбутнього

12. березня у Ватикані відбулося святкування 8-ої річниці понтифікату папи Пія XII. На фото папа повертається до Ватикану після богослужби. (Фото А. Р.)

миру та для зформування обличчя нового світу.

Кореспонденти у своїх звітах з Москви присвячують не мало уваги міністрам закордонних справ, а один з них пише, що ген. Маршалл — це нове обличчя між великими чотирма. Він брав участь, як дорадник, у конференціях у Касаблянці, Теграні, Ялті та Потсдамі і, як мовчазний, терпеливий глядач, прибув до Москви. У перших днях московської конференції він сказав не більше 150 слів, але зате тим виразніше й ширше говорив през. Трумен.

Члени московської конференції уважно читали коментарі «Известій» і «Правди», стверджуючи, що вони повні невдоволення та підозрінь.

У БІЛІЙ ЗАЛІ «ДОМУ ЛЕТУНА»

за конференційним столом паує дуже часто приватна атмосфера, що являє собою спокій перед бурєю. За столом, де господарює Молотов, що висловлює погляди уряду ССРСР, сидять 24 делегати.

При конференційному столі незримо присутній Сталін, що, без сумніву, тримає в руках усі нитки політики ССРСР. Сталін активно впливає на свою делегацію і, без сумніву, намагатиметься впливати також на делегатів західних великодержав. Першим таким симптомом були конференції Сталіна з мін. Бідо та мін. Бевіном і запроєктована зустріч ген. Маршалла з Сталіном.

Англіїці скупчені біля міністра Бевіна, що рідко сидить без папіроски. Він у першому

тижні з темпераментом обстоював становище англо-саксонців та проводив гострі атаки й протиатаки. Ген. Маршалл обмежувався тільки скромним «так». З типовою дозою гумору Бевін відповідав на питання питаннями, чим помітно дратував східних партнерів та пожвавлював дискусію. Бевін і Молотов щоразу міряють свої сили під час дискусій.

Гострі перепалки на засіданнях закінчуються мирними зустрічами в ресторані «Москва». Щодня в цьому готелі керівники союзних пресових відділів інформують пресу про перебіг засідань, бо до Вілої Залі в «Домі летуна» пресу не допущено. Советська преса обмежується офіційними звітами, що інколи заповнюють 10 великих шпальт.

Минулого тижня справа Рурцини, що була постійною воєнною кузнею Німеччини, викликала поважні непорозуміння між мін. Бевіном і мін. Бідо, бо мін. Бідо домагався збільшення достав вугілля з Рурцини для Франції та створення для Рурцини окремої управи. В цій питанні мін. Бідо дійшов до деякої однозгідности з мін. Молотовим, що домагається для Рурцини інтернаціоналізації. Мін. Бевін рішуче відкинув домагання советського й французького міністрів, заявляючи, що сама Англія хоче контролювати Рурцину, яка лежить у її зоні. Непоступливість мін. Бевіна зменшила вигляди на порозуміння в цій центральній пункті переговорів щодо Німеччини.

Московська конференція, що має принести заспокоєння для світу, проте, не може відвернути увагу від тих

ПРОЯВИВ НЕСПОКОЮ,

що про них звітують з різних частин земної кулі. Найважливіші з них — це революція в Парагваї, організована комуністичними елементами; загострення ситуації на Близькому й Далекому Сході; політично-господарські труднощі в Англії, Бельгії; викриття широкозакрасної організації проти ген. Франка в Іспанії та поважні удари червоних партизанів з загонами поліції й війська на шляху Мадрид-Валенсія. З усіх частин світу кореспонденти звітують про щораз виразнішу й щораз гострішу

БОРОТЬБУ ДВОХ СВІТІВ,

що полягає в змаганнях тоталізму й демократизму, що з них перший перешкоджає

Перший посол Індії в США ІСАФ АЛІ прибув до Нью-йоркського летовища. Він висловив надію, що дружба між обома країнами буде поглиблена. (Фото А. Р.)

другому, намагаючись підминувати порядок, мир і вплинути на змагання західних демократій до здійснення на всьому світі рівности й свободи.

КРИЗА В ССРСР.

Політичні обсерватори на Заході є тієї думки, що в Росії виступають одночасно — важка господарська криза та криза на відтинку ідеологічному в наслідок обниження ідеологічного динамізму. Ситуація всередині Росії є така погана, що ССРСР не є здібний до жодних енергичніших дій назовні, хоча б дійшло до громадянської війни в Польщі або Угорщині. Дехто передбачує, що Совети будуть змушені відтягнути свої війська з Австрії й Угорщини ще перед визначеними датами, а це тому, що вони є потрібні всередині ССРСР. Продовж найближчих місяців криза буде поглиблюватися і доведе до основної зміни ситуації. (УПС)

Головнокомандувач окупаційної американської армії в Німеччині ген. МАК-НЕРНЕЙ 15. III урочисто передає командування ген. Д. КЛЕЮ. На фото Мак Нерней промовляє, праворуч — ген. Д. Клей. (Фото Дена)

З далекої батьківщини

В цьому місяці ми на 105 років (23 березня) з дня народження славного композитора України, Миколи Віталійовича Лисенка.

На часи другої великої руїни припала була сота річниця народження цього українського генія.

Під звалищами руїни, брутално розтопані чоботом німецького «культуртрегера», загинули сотні музеїв, архівів, бібліотек, університетів, церков та інших історико-культурних пам'яток нашого минулого.

Проте, з-під попелищ архівів полтавського історичного музею вцілів несподівано один малесенький аркушик. Це — вірш, яким від імени полтавців-патриотів 53 років тому вітали п'ятидесятирічного ювілянта — Миколу Віталійовича Лисенка. Авторство вірша приписується Панасові Мирному.

Цей вірш разом із телеграмою-відповіддю на нього від самого композитора з Києва, автор цих рядків виписав із паперів полтавського архіву при Міському Історично-Краєзнавчому Музеї 1942. року.

Роками мандрував цей листочок в кишені чи в напечнику чужими краями. А коли автор цієї примітки потрапив до німецького кацету і через те втратив багато матеріалів та записок, ця скромна виписка якимось випадком-чудом врятувалася в знайомих.

І ось вона перед нами, як шматочок духа нашої Батьківщини, що цвів понад пів століття тому животворчим проліском, пробиваючись крізь лід валуєвської заборони.

В. Стар.

Нашому славному БОЯНОВІ —

МИКОЛІ ВІТАЛІЙОВИЧУ ЛИСЕНКОВІ
на спомин 10. березня 1842—1892 року
ВІД ЩИРОГО СЕРЦЯ ПОЛТАВЦІВ.

На широких степах, по зелених гаях,
Серед сел, хоч і людних, та бідних
Зародилась Вона, — наша Пісня сумна, —
На утіху сиріт тих безрідних,
Що в далекі краї, на широкі лани
Від гіркої втікали неволі,
Що з собою вони тільки сльози несли
Та надію до кращої долі...
Не в бенкетах отих у будинках ясных
Виростала їх пісня журлива, —
А на диких степах, у кривавих боях
Розгорнула вона свої крила!
Не вітали її панянки по весні,
Не звивала їй слава віночка —
По низеньких хатках, у нужді та латках
Нею сина всипляла кріпачка!
А дочка кріпака — її доля така, —
Нею серце гаряче сушила...
Через те і важка наша пісня, гірка, —
Через те так безмірно журлива!...
І співали її то сліпі кобзарі,

То нещасні діти неволі...
А як ясна зоря в нашім Краї зійшла
І розбила кайдани неволі, —
Гаснуть стала й вона, наша пісня сумна,
Забувати її уже стали.
Прийшли інші часи, — стало чуть голоси
— Годі, — кажуть впиватись тим жалем!
Та не так думав Ти: — не безслідно пройти
Має те, що колись розцвітало,
Що у ріднім краї предків слало в бої,
І до волі віки поривало —
Все, — народ чим тут жив, що у серці носив
І чим душу відводив від горя!...
Рідний син сторони, де ці сльози зійшли, —
Ти пройнявся криком тяжкого болю! —
І журливий той спів Ти у ноти завів
І пустив поміж люди в чужині...
Здивувались усі тій чудовій красі,
Тому голосу горя України!...
І — о, диво! — Ожив невмирущий наш спів,
Перейшов із степів у палати —
І в далекім краї на чужій стороні

»Ой зірву я з рожі квітку«

(Стежками спогадів)

Що робити, — спитали мудреця китайці, — народ звикся з монгольським рабством, не хоче боротись за визволення?

— Співайте йому його рідні пісні, — відповів мудрець.

Як гарно! Як гарно! — лише й міг вимовити мій гість, молодий селянський хлопець.

Як гарно! — у нестямі вхопився він за груди, а на лиці і радість, і сльози, і героїзм! Так, героїзм! В такі хвилини родяться герої.

Ах! — зідхнув востаннє молодий мій гість, коли голоси чудового жіночого тріо, розповівши про дівчину, що зірве з рожі квітку й понесе на воду, завмерли, а радіо-апарат неприємно зашарудів у вуха.

Ніде я більше не чув цієї пісні. Я шукав її, пильнував радіо, концертів репертуари. Почув якось лише глум з національного почуття — київське радіо оголошувало: «Белорусская песня» «Как сарву я з ружі кветку». Що може зробити пісня з народом,

На Пселі весною.

Почали його люди співати...
Та на цім Ти не став, — дарма рук не поклав:
І вірші Кобзареві могоучі,
Його сльози гіркі, Його думи важкі
Перелив Ти у співи пахучі!
Славна кобза Твоя дуже чула була —
І не звикла без діла сидіти...
Незабаром Ти нам «Ніч Різдвяную» дав,
І «Утоплена» встиг написати!...
»Бульба«-чутно давно! — жде вже часу того,
Щоб з'явитися тут перед нами...
Та по правді сказати, - чим ми й зможем назвати
Все, що дав Ти й даси ще, Бояне!!
І літа хоч ідуть, хоч пів сотні несуть
На Твою вони голову сиву, —
Та що роки Тобі, коли з серця пісні,
А з душі голоси — так і линуть!...
І ми певні, що нас не один іще раз
Ти здивуєш своїми піснями, —
Що пів віку Твого не для того пройшло,
Щоб замовк Ти, — співучий, — між нами!
Прийми ж, Брате, від нас у великий цей час
Наше щире, гаряче вітання!...
Хай «Кобзар», що шлемо ми від серця свого,
Нагада Тобі рідне жадання!...

»Чудний мій народ — створив найкращі в світі пісні і їх не знає«. В. В.

ми не знаємо. Краще знає це ворог. На кожному кроці національного життя він поставив свої сторожові стійки, щоб не почув наш народ того, що може зробити його героєм, щоб не відшукав того, що так фатально розгубив на найтяжчому історичному шляху. Пізніше, коли доля, вдаривши мною об життєві скелі, зробила учасником однієї з обласних українських капелі, коли учасники капелі почали виносити перед українським слухачем різний мотлох з московського репертуарного смітника, я запропонував диригентові дати тріо незабутньої пісні. Але нот її не знайшли, до того ж її не затвердила репертуарна рада.

Дозволено зразкові хори, капелі бандуристів на Україні. Не питайте статистику, скільки концертів української пісні дали ці хори й капелі для українського народу. Даремно — їх не було. Вам дадуть лише величезну кількість виступів у Туркестані, Узбекистані, на Уралі, цебто там, де не почує своєї капелі той, в кого ця пісня родить національний героїзм. Замість неї в душу українського народу силоміць пхав ворог свої «Три танкіста», «Катюшу», «Дайте в руки мне гармонь» і всякий інший бруд. Не питайте, де діваються талановиті композитори, як Верховинець, Хоткевич. Якщо вони й живі, то не питайте, де їхні славні ансамблі й хори, чи знає їх народ.

Вже пів століття тому гарячий патріот Грінченко в одному з творів подав ілюстрації того жахливого вдирання в душу українського народу московського сміття. Перед нами все та ж незабутня картина: парубки, взявшись під руки, розгорнутою лавою йдуть вулицею й вигукують: «Параход ідуть з накладом, дві Параші сидять рядом, вони рядишком сидять, папіросочки курять». Цей стан насильства над душею українсь-

Українська Пресо-Інформаційна Служба (УПС) повідомляє, що більшовики в Західній Україні зрівняли з землею вже 545 могил і пам'ятників «Борцям за Волю України».

Ці історичної ваги пам'ятки в житті українського народу були збудовані самим населенням у містах, містечках, селах і хуторах Західньої України впродовж липня-серпня 1941 року. Їх будова розгорнулася масово під вражінням тих жахливих картин, що їх лишав по собі «визволитель» у червні місяці 1941 року.

Архітектурний задум, а також матеріальні витрати, що були пов'язані з будовою пам'ятників, належали виключно місцевому українському населенню. Серед збудованих пам'ятників зустрічаємо найрізноманітніші задуми від висічених із кольорового каменю монументів, що символізують визвольну боротьбу українського народу, до високих могил з великим дубовим чи березовим хрестом. Кожен пам'ятник мав напис «Борцям за Волю України» та одну або кілька вмурованих меморіальних дощок з іменами полеглих героїв, мешканців того міста чи села, де був збудований пам'ятник.

Вище показано три таких пам'ятники. Ліворуч могила в с. Покропівне на Тернопільщині, що разом з хрестом дорівнює 12 метрам заввишки. У багатьох місцях такі могили були висипані з землі, що її люди наносили пригорщами або шапками.

Всередині — пам'ятник у м. Комарно.

Праворуч — пам'ятник під м. Золочів, також на 12 метрів заввишки.

По закінченні будов усі могили й пам'ятники були освячені в присутності великої кількості людей із прилеглих околиць.

Пам'ятники українським Героям — цей вияв глибокої пошани й безмежної любови всієї української нації до борців за Волю України — ці наші національні святощі нині сплюдровані.

Цього ми ніколи не забудемо і не подаруємо!

Д-ик.

кого народу змінився тепер лише тим, що став жорстоко пляновим і послідовним.

В годину 105-х роковин геніяльного відтворювача української пісні, композитора Миколи Лисенка, не можна відбитись від настирливого болючого питання — чим він став для нашого народу, для його майбутнього?

— Ну що таке Лисенко? — зневажливо запитав мене один український письменник і музикант.

— А мені, — відповів я, — досить почути один акорд Лисенкової музики, і передо мною: українська хата, блимає лампака під стелею, жваво туркоче прядка, а з уст матері линуць дивні, до глибини душі зворушливі пісні. Мабуть, від них дуже

тяжко стає на душі, — вже за словами «А часечка в'ється, об дорогу б'ється» мати змахнула сльозу. І скільки тих сліз було і скільки незабутніх слів, що рвали дитячу душу з голосу матері! Хтось коло гаю конем грає, ще й коло ліщини; питає «Чи не бачив, козаченьку, мосі дівчини». До болю мучить дитячу думку «Чого поїхав той козак в зелений байрак, чого на коня похилився»? Чого, нарешті, заплакала моя мати, доспівавши про те, що «зняли, зняли (тому козакові) з пліч голівоньку між трьома могилами»?

— Ви не переживали цього, — сказав я письменникові, ви не слухали в дитинстві цих пісень, ви не мали матері, тому не розумієте мелодій, що їх записав Лисенко, не розумієте Лисенка.

Перш, ніж дати Бетговена, Моцарта, Пуччіні, народ мусить мати державу, а щоб вибороти державу, потрібне національне почуття, органічне почуття патріотизму. А для цього, коли народ загубив свої почуття, коли стоїть він безпорадний, оглядається на всі сторони і ніяк не може пригадати, що саме він загубив, — для того, щоб він пригадав себе, потрібен Лисенко.

Коли б народ мав державу, Лисенко став би Бетговеном чи Моцартом. Без держави він став тим, що найпотрібніше на наших тяжких визвольних шляхах. Так відповів я українському музиканту, що виріс на чужому музичному полі. Я переконаний своєї правди.

Ар-и.

ВЕСНА В БАВАРІЇ

Після довгої, в європейському розумінні важкої, до того ж загостреної явищами всіляких злигоднів зими, нарешті, як кажуть, — німці, — «Весна знов дозволила своїй блакитній стрічці» замаяти в повітрі. Щоправда, небесна блакить і несподівано теплі дні ще не обіцяють чогось сталого. Та все ж вони прокладають весні дорогу. Цьогорічні німецькі великодні свята прийшли дуже рано, їх термін збігається з весняним рівноденням, а з нього якраз і повинна ввійти в свої необмежені права весна.

У сповненому драматизму творі Гете «Фавст» описано цей прокид весни на великодні свята, коли релігійні почування зливаються у великодних гуляннях з радістю від пробудженої природи. Німецька людність загалом дуже піддається чарам весни. Дуже легко будить весна мрійливі почуття. Весна й кохання — з них дуже часто прокидається почуття щасливого сп'яніння. Німецька пристрасть видобуває для весни цілий надмір весінньої лірики, що за спокійних часів завдає редакторам часописів чимало клопоту, бо принагідні поети над усе чутливо реагують, коли їхніми надхненними творами живляться редакційні кошки.

ВЗІРЦЕВА МАПА ВЕСНИ.

Існують мапи найрізноманітнішого призначення: використання ґрунтів, густоти

населення, релігійних визнань, підсоння, тощо. Чому б не дати ще й такої мапи, що показувала б, де і як вступає в свої права весна та який відбиток лишає вона на різних смугах землі. Це була б для Баварії прекрасна взірцева мапа; приблизно така мережана, як усіяна всіма багатствами квітів весіння лука. Бо про одностаїну весну в Баварії не може бути мови ні в часовому, ні в іншому розумінні. Надто різноманітний характер ландшафту має ця друга щодо просторової величини країна Німеччини і найбільша у західній зоні.

Швабсько-баварська високорівня, де ми тепер живемо в Аугсбурзі, має не таку весну, як низовини Дунаю; альпійська область — інакшу, ніж баварські ліси; гірські хребти інакшу, як Рен і Шпессарт, і соняшно-благословенна, виноградно-радісна область Майнських франків, — знов же інакшу, як родючі обшири Нижньої Баварії.

Як у старій Німеччині можна було пережити чотири-п'ять різних весен, перейшовши славетний горяний маршрут між Маннгаймом і Дармштадтом, де найраніше вибухає весна в Німеччині, до Боденського озера, а звідси до моря, потім на тисячу метрів у гори, — так і тепер можна б, коли б така улюблена мандрівка не була обтяжлива з погляду кальорійности, пережити подібні експерименти у межах самої Баварії.

Починати слід би було від Боденського озера, бо саме там за нормального стану вперше показує весна свою візитну картку.

ПЕРША ВЕСНА БІЛЯ «ШВАБСЬКОГО МОРЯ».

Чи знаєте, любі читачі, що таке фен? Це щось карколомне, так, справді щось карколомне! Його дію на багатьох людей, дію цього теплого, сухого гірського вітру не всяке може витримати. Головними болями та станом, коли здається всі нерви вібрують, реагують на нього люди. Фен — це справжній баварський весняний вітер. Він приносить нам несподівано гарні дні, що раптом знов змінюються поганою погодою.

Звичайно фен може бути й деінде, але в південній Баварії, поблизу від окреслених горизонтом гірських ланцюгів навесні він буває найінтенсивніший. Один такий весняний день на Боденському озері, коли з першою зеленню пробиваються перші квіти, коли далекі простори озера мерехтять перламутровими кольорами, коли снігові шапки зубчастих вершин швайцарських гір шлють звабливий привіт, а тепле повітря, злагіднене вогким морським підсонням підносить наші почування. — один такий день утворює настрої, мов на Рів'єрі.

Недаремно про береги Боденського озера говорять, як про «Баварську Рів'єру». Коли в кінці квітня та на початку травня дерева стануть у шатах повного свого цвіту, коли чари цвіту японської вишні доповнять цвіт інших дерев, тоді місцевість біля Боденського озера перетворюється на, суцільний квітучий сад. Острівне місто Ліндаув з його прекрасними стародавніми будівлями, мурами й вежами стародавніх часів плаває в морі квітів. Яке лагідне й чарівне надозірне повітря, про це найкраще свідчать пальми на острові Майнаув, що зимують тут на вільному повітрі.

Якщо хтось хотів собі дозволити щось надзвичайне, він мусив завітати до колишнього шведського кронпринца, що після свого одруження став власником палацу у цій пальмовій місцевості і з справжньою королівською вільнодумністю шинкарював вином, що відповідно до відчуття, яке воно викликає в горлі, дістало назву «Кретцер».

«ОРАНЖЕРІЯ» ВЕСНИ.

Також і це е! Природа створила особливий казан, що лежить між юрською височиною на північ від Дунаю, франкським Гессельбергом, між Альтмюлем і швабським Альбом. Колись цей казан був морем, де за передісторичних часів кишіли фантастичної величини й дивовижности морські тварини. Тропічні розкоші обступали береги цього моря, аж поки зі зміною клімату його води збігли. Лишився від моря надзвичайно родючий ґрунт, на якому вже цілі століття сіє своє збіжжя помітний у своєму голубому полотняному кітелі та смішнім плескатім капелюсі бауер; лишилися також характеристичні стрімкі морські береги та лагідне тепло в цьому казані, що його приносить рання розкішна весна. Тоді стоять у повному цвіту сади, тоді цвітуть з ароматом прянощів розкішні луки, тоді гудуть бджоли, а старі гуси, гелгаючи, ведуть черідки своїх молодих жовтополум'яних гусенят на сільський став або на тихі струмки.

Ця місцевість являє собою країну ситих гусей, але також і країну прекрасних садів і парків, що цвітуть навколо старих князівських володінь красою щастя. Щедро розсипає ця «Оранжерія весни» свої багатства. Навіть рідкісне каміння ще з часів морського періоду цієї країни можна тут всюди знайти.

У полі над Майном.

Доказом цього можуть служити навіть прості люди. Автор цих рядків мав нагоду зустріти в одному готелі середньовічного міста Гарбург служницю, що поруч із своїми обов'язками літньої пори збирала рідкісне

бурзі з його прадавними кам'яними мостами чи в Пассау, місті трьох річок, де Дунай прощається з Баварією, — всюди ми відчуваємо настирливий поваб у далечінь. Це той притаманний ранній весні особливий

ливцям з Берхтесгадену, що про нього в одному романі баварського письменника Гандгофера сказано: «Боже, кого любиш, тому дозволиш оселитись у цій країні.»

Побожність властива більшості мешканців; про це свідчать численні хрести на дорогах і в полі, каплиці та церковці, як і хрести на всіх вершинах на Альпах.

Весна в Баварії — це здебільшого час великих прощ та молитовних процесій, що зв'язані з багатьма звичаями. Одно з найкращих релігійних свят цього роду буває в травні місяці, коли мешканці «Жіночого острова» на Хімзее супроводять у багато оздоблених кораблях «Тіло Господнє» у формі просфори, пливучи навколо острова серед хвилі корогов під грім мортирних пострілів.

»ОСТАННЯ« ВЕСНА В БАВАРІЇ

Перша весна приходить на Боденському озері, тоді як остання в глибоких Баварських лісах, що тягнуться на Сході країни й переходять у подібну до себе ландшафтом країну Богемських лісів. Там лежить сніг на дні ущелин часто до самого травня; тож не даремно цю місцевість називають «Баварським Сибіром». Суворі, здебільшого бездоріжна і бідна ця земля. Але й вона має своєрідну красу у своїх гірських лісах. Весна в цій місцевості — це справжня запашна ялиново-зелена лісова весна.

Отакую взірцеву карту весни ми пропонуємо. Різноманітна вона, як розмаїта Баварська земля і як розмаїті її весняні звичаї, починаючи від великодних свят, що приносять «чемним дітям» зайця, аж до високо-відсоткового міцного пива, що до нього старші прикладаються ще раніше, а саме в день святого Йосипа (19. березня) — багато баварців носять ім'я Йосипа або по-баварському «Сепп». Веселі пташині гри молоді на Зелені Свята у селах, як і похід вершників в день Григорія, що особливо пишно відбу-

Похід вершників у місті Травнштайн, що відбувається в день Григорія у Великодний Понеділок. Вершники й коні в цей день отримують церковні благословіння.

вається у Травнштайні, — похід пишно оздоблених вершників, — все це звичаї, що свідчать про весінню радість Баварського населення, як і про його вірність та стійкість щодо збереження старовини.

А. Г.

Мальовничий південно баварський ландшафт поблизу Розенгайму. Посередині простяглася світла стрічка автостради.

каміння, а взимку опрацьовувала його в геологічному відділі мюнхенського університету.

ВЕСНА НА МАЙНІ.

Тут ріка Майн із своїми виноградними горбами панує над усім. Тут весна настає тоді коли у виноградних садах починається робота. В цю пору тут лунають веселі пісні над річкою, вітають своїми бадьорими окликами один одного рибалки на майнських човнах. Майнські франки — веселий народ, і їхня весна має в собі щось примхливе, барокове з веселим розмахом замків та гордими міськими будинками над річкою. Колись Наполеон спинився у Вюрцбурзі зачудований перед єпископською резиденцією з її прекрасними фасадами, що звалась «Найбільшою Плебанією» Європи.

«Свіже і чисте», як про це співається в одній відомій німецькій пісні, що вихваляє красу Майну та життєрадісність його населення, лине повітря над Майном саме весною. Воно п'янке, як вино з винограду, що росте на горбах під промінням міцного сонця. «Bocksbeutel-Цаппинний міх» (за назвою цієї тварини) — так звется це вино, що його підносять в особливих пузатих пляшках, з яких майнське вино пізнають одразу.

НА ПРЕКРАСНОМУ ГОЛУБОМУ ДУНАЇ

Щоправда, Дунай здебільшого не голубий, навіть у Відні, звідки пішла пісня про нього.

Але над його шумливими хвилями незалежно від того, де саме ми їх спостерігаємо, чи в Ульмі, чи в Інгольштадті, старій баварській фортеці, в багатовежовім Регенс-

поваб до туги за далиною, що його німецький лірик Айхендорф зодяг у такі слова: «Ах, з ким би туди поїхати тихої літньої ночі...»

Весна на Дунаї не така чарівна, як на Боденським озері, але розкішна, як і на Майні, така ж радісна піснями й виноградом; е в ній щось ніжне-привабливе, щось з радости мандрівок, але водночас знов же такі щось таке, що в'яже з землею, з рідною хатою, з затишком, з тим, що властиве порядному мешканцеві Дунаю.

»КОЛИ ВЕСНА ПІДНИМАЄТЬСЯ НА ГОРИ

... і в соняшнім промені сніг розіллявся... часто співається в маленькій пісні. Так, це, безсумнівно, найкраща весна, весна на горах. Пізно приходить вона, але за те тим більш ущасливує. Коли рухне з гірських луків сніг, коли випорснуть розмаїті крокуси та первоцвіти, коли покотяться тисячі струмків у долину і гори звільняться, а за чередами, що потягнуться на гори, почнуть підійматись туди й мандрівники, щоб упитись тією далиною, що відкриває їм снігові верховини, коли сонце осяє альпійські луки й гірські пасовиська, коли під його проміннями блиснуть озера, — тоді груди горянина чи й мандрівника, що шукає тут щастя, сповняє почуття невимовної насолоди.

Це почуття однаково властиве і скрипковому майстрові з Міттенвальду, де славетні італійські скрипкові майстри уже кілька століть знаходять собі видатних конкурентів, і рибалці улюбленого Тегернзес, і лісорубові з його безконечними лісами, що колись були мисливськими заповідниками королів Баварії, і плотарям на Ізарі та мис-

НАРИС ПСИХОЛОГІЇ КІНА

Кіно може розповісти історію і в цьому його могутність. До винаходу звукового німе кіно багато позичало з роману.

Можна проаналізувати мізансцену великого романіста, незалежно від його об'єкта, тобто опису фактів чи нарису або аналізу характерів.

Завдання романіста розповісти, тобто резюмувати і вивести на сцену інстинктивний або навмисний добір моментів, з якими він пов'язується, та засобів, уживаних для надання їм особливого значення.

Безпосередньою ознакою мізансцени буває перехід оповідання в діалог.

Діалог служить у романі в першу чергу для експозиції. Це метода англійських письменників кінця 19-го сторіччя; метода Генрі Джемса і Конрада. Він прагне замінити одну умовність другою. Кіно, як і сучасний роман, намагається якомога менше користатися з діалогу. Проблема тону голосу переходить у 20-му сторіччі на перший план роману. Він став одним із засобів виразу, одним із проявів самого існування персонажу.

Пруст, що мало бачив свої персонажі, вкладає їм мову сліпця, і це робить враження, що багато з його яскравих сцен були б гострішими в радіо, де актора не видно, ніж у театрі. Але кіно, як і театр, менше значення надає тоновому діалогові, ніж роман, бо сам актор надає персонажеві фізичного існування і навіть частину персональності.

Діалог «сцени» не може бути узагальненим. Великі мистці роблять його драматичним, еліптичним, раптово ізольованим від усього на світі, як у Достоєвського, чи пов'язаним з усім всесвітом, як у Толстого. Але в кожного він стає великим засобом впливу на читача, можливістю зробити сцену присутніх у третьому вимірі.

Сучасне кіно будує свою силу на цьому діалозі, виявивши його природу й ефективність. В останніх фільмах до діалогу переходять після довгих німих частин так само, як романіст переходить до діалогу після довгої розповіді.

Романіст має інший великий засіб виразу — пов'язання вирішного для персонажа

Найпопулярніший англійський кіноартист **СТЮАРТ ГРЕЙНТЕР** і кіноартистка **ДЖЕН КЕНТ**.

моменту з оточенням. Конрад уживає цього засобу майже систематично, а Толстой використав його для однієї з найпрекрасніших романічних сцен на світі — князя Андрія, що спостерігає хмари вночі після Австерліцу. Роман ніби зберігає над фільмом цю перевагу — можливість переходу до внутрішності персонажів. Але з одного боку сучасний роман щораз менше аналізує

Відома французька кіноартистка ДЕНІ РОБЕН, героїня модного фільму «Мовчанка — золото».

свої персонажі в момент кризи, з другого, драматична психологія, психологія Шекспіра і значною мірою Достоєвського, де секрети підказані діями або піввизнаннями (Смердяков, Ставрогін), артистично не менше могутня.

Нарешті нерозгадана частина тайни кожного персонажу, якщо вона відбита тайною людського обличчя, що може бути на екрані, надає творові цього відбитку питання, покладеного на життя Богом, звідки беруть свою могутність деякі непереможні мрії.

Від своїх початків до останніх німих фільмів кіно завоювало необмежені простори. Воно удосконалило своє освітлення і свою розповідь, свою техніку,

Я називаю тут мистецтвом вираз невідомих і разом переконливих взаємин між істотами чи між істотами й речами. Німе кіно не ігнорувало ці моменти. Американське кіно, а за ним і інші, в першу чергу удосконалює свою силу розваги й дивертисменту. Воно не являє собою літературу, воно — журналістика. Але, як і журналістика, воно знаходить, хоче того чи ні, сферу, де мистецтво не може бути назавжди відсутнім — світ. Життя найкращого кіна являє собою на протязі десятку років гру зі світом. Першим симптомом цієї гри в жмурки стала залежність між сценарієм і зірками, чоловіками й жінками — переважно з жінками. Зірка жодною мірою не актриса, що робить кіно. Це особа, здатна до мінімального драматичного таланту; її обличчя виражає, символізує, втілює гуртовий інстинкт. Марлен Дітріх не така актриса, як Сара Бернар. Греки втілювали свої інстинкти в біографії; це саме роблять сучасні люди, що вигадують для своїх інстинктів послідовні історії, як креатури мітів вигадали геркулесові праці. Для цього потрібні зірки, тобто ті міти, що втілюють і сценарії, здатні їх продовжувати. Публіка знає їх краще, ніж знала колинебудь театральних акторів. Велика актриса

— це жінка, здатна втілити велику кількість різноманітних ролей; зірка — це жінка, спроможна породити велику кількість схожих сценаріїв.

Колись пантоміми надавали безліч пригод кільком персонажам італійської комедії. Аматори кіно добре знають, що, не зважаючи на здатність сценарія партикуляризувати персонажі, актор домінує над усім. Так само, як бачили вони П'єро злодія, П'єро повішеного, П'єро пияка і П'єро закоханого, так побачать вони Гарбо королеву і Гарбо куртизанку, Марлен повію і Марлен шпигунку, Штрогайма в Гібральтарі і Штрогайма на війні, Габіна легіонера і коминяра.

Найкращий приклад — це Чарлі Чаплін. Я бачив у Персії фільм, що звався «Життя Чарлі». Власники кіно — вірмени зробили вправний монтаж усіх фільмів з маленьким Чарлі, і результат, дуже довгий метраж, був вразливий — світ з'явився в чистому вигляді. Є щось від міту в «Потьомкіні», в «Маті», у великих шведів, в «Калігарі», в «Голубому Атені», в «Я втікаю», в усіх «Чарлі». Авантюра й сексуальність ще далеко не вичерпали своєї могутності.

Кіно звертається до мас, а маси люблять міт — добре це чи зле? Досить було б війни, щоб показати нам це. Журналістика фальшивих новин і фейлетонів бреше лише мітами.

Міт починається з «фантомів», але кінчається Христом. Юрба не завжди надає переваги тому, що в ній є найкращого, але вона це часто усвідомлює. Що чули ти, хто слухав проповіді святого Бернара? Інше, ніж те, що він казав? — Безумовно так. Але як ігнорувати те, що вони зрозуміли в хвилину, коли цей невідомий голос доходив до глибини їх сердець? Інакше кажучи, кіно — це індустрія.

Андре Мальро.

ЛОРА АНДРЕ — відома французька кіноартистка, готова до фільмування. Король паризьких гримувальників «Ара» — **АРА-КЕЛЬЯН** — з почуттям задоволення оглядає свою працю.

М. Бондаренко
Фантастична повість

ЗМІСТ ПОПЕРЕДНІХ РОЗДІЛІВ.

Інженер Марченко прибув до великого американського міста, де мешкає його кохана Люба Сірківна, вона ж Мод Грей. З нею він не бачився вже кілька років. В готелі, де він спинився, Марченко зустрів свого переслідувача містера Вуда — представника однієї фірми, що хоче за всяку ціну здобути таємницю винаходу інженера. Поява Люби перервала розмову.

Закохані поринають у спогади. Марченко розповідає про свої пригоди в Європі, про незвичайну знахідку на горищі зруйнованого будинку, про чудесний винахід — вібратор, що дає силу заводити світлом.

В гушавині південно-американського пралісу Марченко збудував таємну лабораторію. Там він працює над проблемою використання атомової енергії. З атомовим мотором винахід Марченка — всюдихід — став реальністю.

Щоб продемонструвати коханій свою машину, Марченко запрошує її на прогулянку. Тим часом виявляється, що поліція зацікавилась його особою і комісар Моррісон взявся до розшуків...

(Продовження)

16.

Марченко знову повернувся в гори й чудово виспався на подушках всюдихода. Вранці він довго сидів задуманий. Нарешті, зважившись, піднявся в повітря і на великій висоті, щоб не так легко було помітити з землі, помчав на південь.

Після тригодинного лету він зменшив швидкість, і низько спустився та почав пильно оглядати місцевість. Все вказувало на те, що його «резиденція» лежить десь поблизу. Справді, скоро він побачив білу будівлю серед зелені.

Та раптом всюдихід повис нерухомо в повітрі. Марченко зауважив якісь підозрілі зміни біля лабораторії. На всякий випадок він пустив охоронний панцер навколо себе й загукав у посилювач. Ефекту не довелося довго чекати. Не встиг його голос замовкнути, як із будинка вибігло кільканадцять мальовничих постатей, ніби взятих із сторінок пригодницького роману. Вони швидко зорієнтувались і почали стріляти в напрямі всюдихода. Але, не бачачи бажаних наслідків, кинулись до коней, що були прив'язані до дерев. Скоро на галявині не було живої душі...

Першою думкою Марченка, коли почався обстріл, було — вихопити вібропістоль. Він, жартуючи, міг перебити непрошених гостей, але, згадавши слово, що його дав Любі, змінив свій намір. Коли постаті верхівців зникли в лісі, він спустився до самих дерев і почав закреслювати коло з променем близько одного кілометра, взявши лабораторію за центр. Вібратор, що він його не вимикав, валив велетенські дерева широкою смугою... Скоро утворився непрохідний для людей вал із стовбурів, переплетених ліянами. Мавпи перелякано верещали, борсаючись серед гілля. Чулося розпачливе виття якоїсь більшої звірини, що її, видно, придавило деревом.

Марченко прожогом кинувся до лабораторії.

— Якщо вони хоч трохи пошкодили апаратуру... — люто думав він, біжучи.

Та йому не пощастило досягнути будинка: якась сила затримала його, і він, приголом-

шений, упав на траву. З верхнього поверху почувся добродушний сміх. Марченко здивовано підвівся і побачив у вікні сиву голову, що привітно посміхалась до нього.

— Пробачте за трохи незвичайне привітання, пане Мерчін, — почув онімилій з дива Марченко. Голос був сильний, хоч і помітні були в ньому старечі нотки. — Це тому, що я бачив, як Ви повелися з моїми сусідами, і хотів зразу дати Вам зрозуміти, хто я.

— Олаф Свенсон, винахідник вібратора, невже це справді Ви?...

— Так. Але Ви забули назвати ще мій головний титул «винахідник способу використання енергії атомів» — засміявся той у відповідь. Та я бачу, що Ви теж маєте право називатися винахідником. Ваша машина... але потім про це. Заходьте краще сюди.

Не тямлячись із дива, Марченко послушався. Свенсон щиро потиснув йому руку.

— Пробачте, що я деякий час гратиму тут роль господаря. Зараз я все Вам поясню.

— Таким я й уявляв Вас собі, пане Мерчін. Я думаю, що нам не важко буде добалакатися.

Коли вони посідали в крісла на балконі, Свенсон засміявся.

— І навіщо Ви ото ламали дрова. Ці люди вже давно намагаються вийти з околиць лабораторії, але даремно. За кілька кілометрів звідси починається концентрична панцерна зона, на заввишки 10 метрів; її утворює великий вібратор, що стоїть у колишній Вашій електривні. Як пізніше Ви зможете переконатися, він трохи різниться своєю конструкцією від Вашої. Та я бачу, що Вам кортить довідатися дещо про мою особу. Добре, оповім коротко, як я тут опинився.

Буду говорити, припускаючи, що то Ви забрали перший модель вібратора та вібропістоль з горища старого будинка в місті X. Я не помилюся. Тоді Ви, напевно, читали й мої записки. Слухайте, що сталося зі мною далі.

Сховавши вібратор та пістоль до комину, я мав замір кинутися з даху, щоб не датись переслідувачам. Але мені потрапило до рук якесь дрانتя, і вони, ввірвавшись на горище, не знайшли там нікого крім переляка-

ного коминаря... Тепер мої речі лежали у надійній схованці; ризико при спробі їх забрати не буде оплаченим, бо вібратор попсований. Так я подумав і вже не повертався туди.

Я сів на пароплав, що плив на Шпіцберген, — там містилася одна з моїх лабораторій. В ній я й засів, давши тимчасово спокій думкам про владу над світом. Натомість я взявся до інших ідей.

Коли через 15 років я згадав про схованку на горищі й хотів забрати свої речі, я не знайшов їх. Пізніше мій хвильомір не раз показував на коливання тієї частоти, що міг витворювати тільки мій старий вібратор. Це було для мене достатнім доказом, що той, хто забрав апарат, зумів зробити потрібний ремонт. Я був схильний думати, що вібратор потрапив у відповідні руки, тобто людині, що затримала його для себе, а не віддала «для загальнолюдського добра» — останні слова Свенсон вимовив глузливо-їдко. — Недавно я переконався, що мав рацію, Маю на увазі газетні повідомлення про знищення невідомим знаряддям фабрики Бреґга.

Нещодавно я закінчив працю над своїм останнім винаходом — я його назвав умовно «омніскоп». Він дав мені змогу бачити всі закутки землі... навіть детально поверхню планет нашої сонячної системи. А що на оглядання всієї земної кулі треба було б витратити місяці, роки, то я навіть не тишив себе надією відшукати Вас за допомогою омніскопу. Але якось, цілком випадково, мені пощастило побачити цей будинок. Втім, що він належить саме Вам, переконав мене мій щоденник у Вашому бюрку; я знайшов його, прилетівши сюди. Це сталося тиждень тому.

На день пізніше за мене прибули інші непрохані гості-бандити, але випускати їх теж не було сенсу. Дуже можливо, що нам скоро будуть потрібні робочі руки. Тому я створив навколо лабораторії охоронну зону і, замкнувшись тут, в лабораторії, «віддав до їхнього розпорядження» Ваші покої. Зброю теж довелося їм лишити — інакше вони б перемерли з голоду, чи в пащі якого хижака. Я сам давно вже не потребую нічого з людської їжі; мені

вистачає тих штучних речовин, що я навчився виготовлювати.

Це все, що Вам треба було знати про мене.

А тепер скажіть, чи згодні Ви бути моїм співником? Чи згодні захопити разом зі мною владу над світом».

З тону, яким були вимовлені ці слова, було видно, як багато важила для Свенсона відповідь Марченка.

Хвилина роздумів і запитаний рішуче висловив свою згоду.

— От і добре, — з полегшенням зідхнув старий. До цієї справи треба багато молодечої енергії та запалу, а я тепер уже далеко не той, що був колись.

17.

Іво швидко заприятелював із старим Олафом. Він не міг не оцінити його геніальності і надаремно намагався розгадати причину його мізантропії. Просто ж спитати про це він чомусь не наважувався.

Кілька вечорів вони провели за обговоренням питань майбутньої співпраці. Вирішили, що Марченко, — Свенсон уже знав його справжнє прізвище, — об'явить світові ультиматум від свого імені, а Свенсон буде йому тільки «тихим співником».

Марченко взявся «зраціоналізувати» справу з бандитами, що вештались по лісі, не наважуючись підійти до лябораторії, але не маючи змоги далеко відійти від неї. За допомогою омніскопу він знайшов табір бандитів, а на другий день вирішив їх відвідати. Для «візиту» вибрав час, як стемніло, бо бачив, що вони тоді збираються коло вогнища.

Присвічуючи перснем, Марченко обережно продирався крізь хащі. Раптом зовсім близько затріщали гілки під вагою чийогось важкого тіла. Він рвучко обернувся в той бік... Велетенський хижак, що напружився до скоку, мружив очі від сліпучого сяйва прожектора. Це нестерпне світло збило його з пантелику і він, не наважившись стрибнути, зник у гущавині.

Марченко ослабив світло й вийшов на галявину. Люди біля вогню позривались на ноги. Блиснули цівки пістолів, скеровані в бік прихидька.

— Спокійно, хлоп'ята, спокійно! — Заговорив той, підійшовши. Можете сісти й облишити свої іграшки. Є в вас старший?

Високий чолов'яга вишукано вклонився, описавши широке коло своїм сомбреро.

— Я до Ваших послуг... Мое ім'я Лаккі, Філіп Лаккі, — промовив він приємним голосом. Дозвольте спитати вас, містер...

—... Мерчін, — підказав Марченко.

—... містере Мерчін, — повторив бандит.

— Що за чортовиння робиться в цьому лісі? Куди б ми не пішли, обов'язково натрапимо на таке місце, де можна буквально стукати лобом об повітря, як об стіну. Щастя, що тут дичини до біса, а то б давно виздохали з голоду...

— Ну, любий Лаккі, скоро багато мудріші за Вас люди ламатимуть собі голови над цією стіною.

Тим часом решта людей, заспокоївшись, посідали коло багаття й цікаво позирали на Марченка.

Ось що, хлопці, — почав той, — Розкажіть мені, хто ви такі, а тоді я вже вирішу, що з вами робити. Напевно вам уже остогидло сидіти в цій пущі.

— Ясна річ, — загули бандити.

Оповідь про кілька найвдаліших виправ загону Лаккі примусила Марченка замислитись; відчутти на собі півтора десятки поглядів, в яких світилася надія. Йому сподобались молоді шибайголови. Із слів їхнього ватажка виходило, що вони не були бандитами у повному значенні цього

слова, а скоріше романтичними шукачами пригод, своєрідними новітніми Донкіхотами.

— Та-ак... — протягнув нарешті він. Можливо, що мені скоро буде треба сміливих хлопців. Чи згодні ви на таку комбінацію: будете працювати в мене. Покищо мешкатимете в моїх кімнатах. Згодом я вам скажу, що маєте робити. Умови: беззаперечно слухати і не сунути носа, куди не треба. Плата: яка схочете.

Бандити переглянулись.

— Що ви на це, — озвався Лаккі.

— Згода, — була одностайна відповідь.

— All right! — зрештучував той і, повернувшись до Марченка, промовив:

— Містере Мерчін, я бачу, що ви порядна людина. Я люблю таких і тому кажу; від цієї хвилини Філь Лаккі зі своїми хлопцями до Ваших послуг!

18.

Свенсон бачив, що, оповідаючи про себе, Марченко щось затаїв. Це не міг бути якийсь винахід — з ним би той не таївся. Не довго думаючи, він спитав, у чім річ. Почувши признання Марченка про його кохання до Люби — Мод Грей, старий прояснів:

— Е, справа не така страшна, як я думав. Хто ж Вам боронить одружитись із нею та привезти її сюди. Я думаю, що потрібний комфорт ми зуміли б створити, а щодо місця — його стане тут не тільки для неї.

Треба сказати, що хлопці Лаккі не дармували і за короткий час навколо білого будинка лябораторії виросло кілька чистеньких котеджів.

— Це на всякий випадок, — пояснював Лаккі, що, як виявилось, був будівничим з фаху. Та й не годиться, щоб хлоп'ята сиділи, склавши руки. Правду кажучи, вони в мене до цього не звикли.

Іво хотів був негайно летіти по Любу, але Свенсон порадив йому спершу глянути, «чи там все в порядку».

Він скерував омніскоп у потрібний бік і почав поволи підносити об'єктив. На екрані проходили місцевості, що лежали між ними

На день пізніше за мене прибули інші непрохані гості... (до стор. 11)

й потрібним місцем. Нарешті, з'явилося і воно. Свенсон закріпив апарат і взявся за верн'ери, що служили для точнішого наведення.

— Тепер пильнуйте, Іво! Коли з'явиться потрібна вулиця, скажете, — промовив він.

За кілька хвилин на екрані стало видно кімнати в віллі Грея. Люба сиділа у фотелі біля вікна в своїй улюбленій позі і щось читала. Потім повернула голову і глянула просто на Марченка.

— Кохана, ...прошепотів той і, забувши про віддаль, подався до неї.

19.

Якщо Ви затримаетесь іще з півгодини, в чім я дуже сумніваюсь, — посміюючись, сказав Свенсон, — я коротко поясню Вам принцип роботи омніскопа.

Марченко згодився.

— Ви знаєте, що всі речі відбивають сонячні промені, і вони розходяться у найрізноманітніших керунках. Загальновідомо також, що земна атмосфера має дуже неоднотайну структуру з погляду оптики, і тому сильно змінює шлях променів. Я пішов далі: припустив, що це змінення може привести до того, що в кожному довільному місці землі можна відшукати

промені, відбиті кожним пунктом земної поверхні. Мій омніскоп підтвердив цю теорію. Він дозволяє підсилювати промені, що йдуть з потрібного місця, ослабивши всі інші, і відтворювати на екрані. Оце й усе. А проте, якби мене спитали, що було тяжче винайти, омніскоп чи вібратор, я б сказав, що омніскоп...

Між іншим, я зауважив досить курйозне явище: омніскоп можна настроїти так, що одночасно буде видно зовнішній і внутрішній вигляд огляданої речі. Отже, ніби практично підтверджується існування чотиривимірного простору Айнштайна...

20.

На вимогу Свенсона, Марченко взяв у дорогу, крім звичайних своїх супутників — вібратора та вібропістоля — ще й деяку кількість синтетичних харчів, з тим, що доторкнеться до них тільки тоді, коли йому справді загрожуватиме грізна смерть.

З району лісів вилетів він, щоб досягти мети, не звертаючи на себе зайвої уваги, тобто уникнувши нового вибуху газетного галасу. Всюдихід перетворив він на самохід і помчав по гладенькому шосе.

Щастя йому сприяло: ним справді ніхто не цікавився. Але так було не довго. У невеличкому містечку якийсь допитливий молодик звернув увагу на оригінальну конструкцію самохода. Видно, він ретельно читав газети, бо швидко зорієнтувався в ситуації й кинувся до поліції. Комісар Моррісон дізнався, що той, кого він шукає, знову з'явився. Він виїхав назустріч і незабаром побачив тасмичу машину.

Коли всюдихід проїжджав повз нього, він загукав, просячи допомоги. Марченко загальмував. Моррісон з приємністю завважив, що зовнішність людини, яка до нього підходила, у всьому відповідала даним про «негідника» Мерчіна.

Але він поспував справу своєю квапливістю. Як тільки Марченко почув звернене до нього — «Чи маю честь бачити містера Мерчіна?» — він усковив до всюдихода й погнав уздовж автостради. Сильний «Лінкольн» Моррісона не відставав. Деякий час обидві машини мчали поруч. Постріли з пістоля, скеровані в колеса всюдихода, залишилися без наслідків. Але Моррісон тишився надією, що зуміє щось винайти, коли трапиться якесь селище, де є поліція. Марченко був тієї самої думки. Йому зовсім не було сенсу робити новий шум навколо своєї особи. Він несподівано злинув на всюдиході в повітря і швидко полетів. Комісар кляв у безсилій люті...

Щоб уникнути подібних несподіванок, Марченко вирішив летіти над морем. Але й тут Моррісон не дав йому спокою: він звернувся по допомогу на військовий аеродром. Ескадрилья винищувачів вилетіла на розшуки. Комісар подав літунам напрям, куди полетів Марченко. Незабаром показала зграйка мушок, що поступово перетворилась на загін грізних бойових машин. Літаки були найновішої будови, з ракетними моторами й швидкістю переважали всюдихід. Хутко вони оточили втікача. Марченко пошкодував, що дав слово Любі не кривдити людей; але йому спало на думку, що він же нічого не згадував про машини; це розв'язувало йому руки.

Пілот одного з літаків з подивом і ляком помітив, що крила його машини раптом зробилися цілком незалежними і, гнані ракетами, продовжують свій шлях, тоді як кабіна, де він сидить, стрімголов падає.

За хвилину над морем вибухнув білий грибок легкопада, а з води вдарив високий фонтан. Всюдихід повис непорушно в повітрі. Заговорили скоростріли винищу-

вачів. Кулі з жалібним свистом рикошетували від панцира Марченка.

Раптом всюдихід похилився й почав падати... Хвилі хутко зарівняли заглибину, що утворилась на місці його занурення.

21.

«... Нарешті наші громадяни можуть бути спокійні: небезпечний маніяк Мерчін, що, як пригадують наші читачі, знищив невідомим знаряддям самоходову фабрику Брега, — загинув. Його летючий самохід учора був зістрілений літаками військової авіації. Під час бою тяжко ушкоджено один винищувач, що також затонув. Пілот устиг викинутися з легкопадом і щасливо дістався до берега».

Марченко дочитав статтю, розраховувався з кельнером за обід. На вулиці він затримав таксі, що проїжджало повз нього, і скоро вже тиснув гудзик електричного дзвоника на дверях в'їли Грея.

— Що містерові потрібно? — спитав скрипучий голос портьє, коли двері трохи прочинились.

— Чи дома панна Мод?

— Як маю їй доповісти?

— Скажіть, що прийшов Іво, — відповів Марченко і додав, бачачи, що старий вагається, — будьте певні, цього буде досить...

Портьє зник у покоях.

Так, дивного — з погляду льокая — імени було навіть більше, ніж досить: панна Мод кинулась до вестибюлю і повисла на шиї прихидька. Старий льокай ледви міг приховати своє обурення. Йому, що пам'ятав містера Грея здавна, ніколи не доводилось бачити чогось подібного у цій статечній в'їлі. Але Люба тепер нікого не бачила, крім свого Іво.

— Живий, живий! — радісно й недовірко повтोरяла вона, і сльози висихали на очах, як роса під променем сонця.

— Звичайно, живий, хіба могло бути інакше. Ти, мабуть, читала статтю про те, як мене потопили хоробрі винищувачі, що кидаються цілою зграєю. Але я навмисно пірнув, щоб від них відчепитися. Я виїхав

Моррісон звернувся по допомогу на аеродром.

на берег і, гарненько сховавши всюдихода, сів на потяг та й приїхав сюди...

Заспокоєна Люба потягла його до своєї кімнати, суворо наказавши льокаєві нікому

не говорити про цю візиту; особливо батькові.

— Відна маленька Лю мабуть сумувала, — спитав Марченко, коли вони залишилися самі.

Люба нарікала на тугу, що не давала їй нічого робити.

— Лю, я приїхав по тебе. Ще сьогодні хочу переговорити про наші справи з

... кабіна, де він сидить, стрімголов падає...

батьком, але, думаю, тобі хочеться тепер прослухати мої новини — гарні новини.

— Ти думаєш, що батько схоче говорити з тобою після того, що сталося?

— Мусить згодитися Лю... А як ні, чи поїдеш ти зі мною без його дозволу?

Люба згодилась.

22.

Старий Грей недовірко дивився на людину, що стояла в його кабінеті.

— Це справді ви, Марченко? — спитав він, коли секретарка вийшла, — значить не загинули! Правду кажучи, я не дуже вірю газетам у таких випадках, але цим разом думаю, що повідомлення правдиві. Що ж, сідайте. Що волієте — сигару чи папіросу?

— Сигару.

— Що привело вас до мене, пане? — заговорив Грей, випускаючи сизу хмару запашного диму.

— Пане!...

— Грей, — додав той.

— Пане, — продовжував Марченко, не звертаючи уваги на поправку, — чи згодні ви віддати мені вашу дочку?

— Що? — скіпів Грей. — Єдина дочка... За такого... За бандита, що його ловить вся поліція? — Він аж не тямився з люті.

— Поперше, я маю грошей далеко більше, ніж ви. Сумніваюсь, чи взагалі є на світі людина, багатша за мене. Щодо волоцюги — тут ви маєте рацію, але я «постатечнішаю», як тільки одружуся. А на бандитизм я маю свій окремий погляд; про нього ще поговоримо.

Натяк на гроші заспокоїв банкіра. Він навіть всадив знову до рота сигару.

— Як кажете розуміти ваші слова?

(Продовження у наступному числі)

ПИСЬМЕННИКИ-МІЛЬЙОНЕРИ

Англійський журналіст Віл'ям Сімсон зібрав досить цікаві цифри про заробітки письменників. Для тих наших поетів і романістів, які певно, не раз нарікали, що вони за свої твори не можуть прожити, нехай буде потіхою, що, наприклад, Мілтон заробив на своєму «Втраченому раї» ледві 15 фунтів стерлінгів. Шекспірові вдавалося інколи запрацювати 200 фунтів стерлінгів на рік.

Першим англійським письменником, що заробляв багато, був улюблений автор сер Вальтер Скотт. Своїми романами він зібрав поважний масток на 200.000 фунтів, коли купівельна вартість грошей була в 10-ро більша як сьогодні.

Чарлз Дікенс залишив по смерті 93.000 фунтів стерлінгів, і ці гроші в середині минулого століття напевно варті були багато

більше, як 173 тисячі фунтів, що їх залишив драматург Джеймс Беррі, чи $\frac{1}{4}$ мільона письменника Голл Кейна, автора численних романів — на пів століття пізніше. Щоправда, майно Беррі напевне було б на багацько більше, якщо б він був не зрікся прибутків із свого найславнішого твору «Петер Пан». Прибутки з цього твору письменник призначив на добродійні цілі.

До письменників, що одним єдиним твором заробили великий масток, належить німець Еріх Марія Ремарк, що за свій твір «На Заході без змін» одержав щонайменше один мільйон марок, та американська Маргарет Місел, що своїм першим романом «Вітром розвіяне», уже заробила 1 мільйон 200 тисяч доларів.

З інших письменників, що одним твором зробили масток, слід назвати Гербен Еллен,

що його твору «Антоніо Адверзо» тільки в самій Америці продано 2 мільйони примірників. Якщо додамо до цього прибутки з перекладів та права на фільмування, то можна сміливо сказати, що автор заробив цим твором більше, як мільйон доларів.

Великі гроші, пересічно 200 тис. доларів на рік, заробляв письменник, актор, режисер, автор і композитор, дуже талановитий Ноел Коверд, щоправда він мусів тяжко працювати, бо свої драматичні твори він сам режисував, сам писав до них музику і сам грав у них головну роль.

З інших «мільйонерів літератури» варто згадати на першому місці Самерсета Могема, що своїми багатьма успішними драматичними творами та романами від початку 20 століття заробив десятки мільйонів марок.

Загальновідомий автор кримінальних романів Едгар Воллес своїми романами, драматичними творами, фільмами та журналістикою, перерахувавши на сьогоднішній курс, заробляв коло 3 мільйонів марок на рік.

Щоправда, Воллес у наслідок постійної участі в закладах кінних перегонів, більшість свого мастку утратив, залишаючи по смерті ледви кілька мільйонів марок.

До тих, що пером добре заробляли, належать також ті, що писали спомини, насамперед відомі політики. З них треба згадати на першому місці Лойда Джорджа, що за свій широкі історичний твір з першої світової війни одержав не менш 4 мільйонів. Лойдові Джорджові платили свого часу як журналістові по 10 марок за слово. До найкраще оплачуваних журналістів належать також Бернард Шов і Вінстон Черчил, якщо їх намовлять, щоб вони написали якусь статтю до часопису або журналу. За спомини з минулої війни, що ще не написані, Черчілові вже тепер дають мільйон доларів. Щож до Черчіла, то його навіть найзавзятіші противники признають, що він справді добрий письменник і журналіст. Скільки Черчил заробив за своє життя, пишучи книжки, статті та подорожуючи з доповідями, тяжко сказати. Перерахувавши це на німецькі марки, напевно буде десятки мільйонів.

Один з найпопулярніших і найславніших авторів Англії, 90-літній Бернард Шов, заробляє «лише від 50 років». Він ще й сьогодні радо оповідає, що до 40 року життя його романи й драматичні твори були такі безуспішні, що він мусів часто заглядати своїй мамі до торбинки і, як музичний критик в одному часописі заробляв дуже скромно. Очевидно це змінилось, і сьогодні Шов заробляє величезні суми.

М. Д.

ДОТЕПНИЙ МІСІОНЕР

Джордж Філіпе — найсвоєрідніший місіонер. Він проповідує Христову науку в чужих країнах ... не виїздячи з батьківщини. Для цього він користується дуже простим способом: затикає свої проповіді в пляшки й кидає їх у море. Хвилі розносять ці послання по цілому світі. Свою місіонерську діяльність почав Філіпе 1940 року (до речі якраз тоді він став євангеліком) і з цього часу послав «морським шляхом» понад 12.000 проповідей. В пляшку він вкладає також поштову картку з своєю адресою і через це щодня одержує гору кореспонденції. Для місіонерства Філіпе відрікся від прибуткового підприємства і весь свій час присвячує збиранню пляшок, писанню проповідей та розсиланню їх.

(Закінчення)

ність рідної літературної мови на письмі і в розмовній практиці, за незалежність від чужомовних і діалектичних впливів — одно з найблагородніших завдань молоді, якщо вона хоче бути дійсно культурними громадянами Соборної України. Переборення провінціального консерватизму в мові, в інтелігенції особливо, чималою мірою спричинилось би до ще більшого засипання психологічного Збруча, Дністра і т. д. Бо без соборницької культури, отже й літературної мови, як закону для всіх членів нації, немає повноцінної справжньої соборницької практики.

Жодна державна нація не трактує інакше цієї справи: літературна і досконала мова — це закон. Усна мова інтелігенції і мова друків — це дзеркало культурної і національ-

ної зрілості народу. Немає літературної мови — немає серйозної культури, літератури, преси, а є культура на рівні хутірських досвіток. Тому лише той, хто йде в культурне життя, як на досвітки, може трактувати значення культури мови як третьорядну річ.

Отже предмет наших розважань не дискусійний, тобто — це не проблема, а давно перейдений етап нашого національного відродження, давно розв'язаний — принципово, позитивно і категорично. Хай і найслабшим, але доказом на це може бути культурна практика нашого народу навіть в умовах УССР. Хто ж сміє спускатись тут, у відносно вільніших умовах, на рівень культури, нижчий за той, що існує в УССР?

Мова наша вироблена. Наша академія наук її унормувала. Інтелігенції, що доско-

нало опанувала свою мову, маємо досить. Пощо ж культивувати сурогати і миритися з нехлюйством у мові, пресі тощо! Когось тягне до атавізму — дорога майже відкрита: на земній кулі ще диких племен не бракує — можна прилучитись.

Аксіома має бути для всіх аксіомою. Коли ми хочемо самі себе трактувати серйозно і щоб інші (чужі) так само нас трактували, — мусимо (чим скорше, тим краще) покласти край проявам недбалства і нехлюйства в ставленні до нашого національного скарбу; загнуждати енергію і завести, нарешті, фронтальну дисципліну й порядок. А організація і дисципліна, як переконують практика, і тут неодмінна й konieczna.

Робити досвітки з наших національно-культурних вогнищ не дозволяймо нікому.

Д. Кислиця

Спорт

ОЛІМПІАДА 1948 РОКУ

Як повідомляє організаційний комітет для олімпійських змагань, у Лондоні 1948 року відбудеться спортова олімпіада з усіх видів спорту.

Від 30-го липня до 7-го серпня — легка атлетика, біг, десятибор'я на олімпійському стадіоні.

Від 31-го липня до 5-го серпня — п'ятибор'я (біг на місцевості, стрільня, їзда верхи, фехтування й плавання за оригінальними правилами грецьких олімпіад до визначення найкращого спортсмена);

Від 29 липня до 5-го серпня — боротьба (сім змагань у греко-римському стилі і вісім у стилі вільної боротьби) з різних вагових класів;

Від 10-го до 12-го серпня — підймання тягарів з різних вагових класів;

Від 31-го липня до 6-го серпня — баскетбол (місце, де відбудуться змагання, ще не визначене);

Від 3-го до 7-го серпня — хокей (змагання в Лондоні). Вирішні змагання відбудуться 9-го серпня на олімпійському стадіоні;

Від 30-го липня до 7-го серпня щоденно на різних стадіонах Лондону футбольні змагання.

Від 29-го липня до 4-го серпня — бокс; від 6-го до 13-го серпня — плавання в імперському басейні для плавання; стрибки з вежі й ватерпольо в зовнішньому басейні стадіону Вемблей.

4, 6 й 7 серпня в південно-східній частині Лондону перегони на самокатках (роверах), а також вуличні перегони на 200 км. (місце змагань ще не визначене);

2—6 серпня в Бріслі змагання в стрільні з нормального і малого калібру зброї;

Від 6-го до 11-го серпня змагання у веслуванні на Темзі;

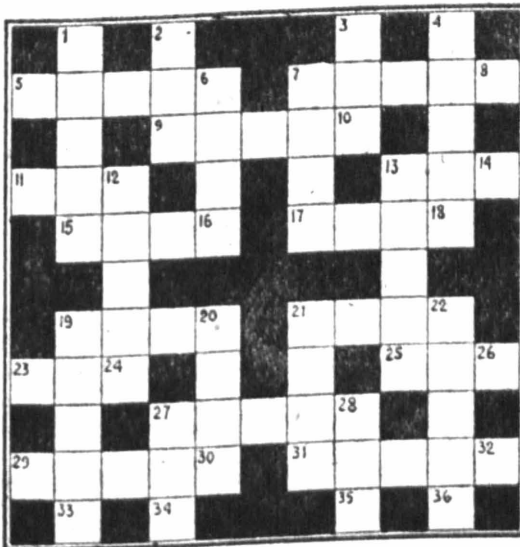
12 й 13-го серпня змагання на канадійських човнах на Темзі;

ШАХОВІ ЗМАГАННЯ

Згідно з пляном праці РФК відбулися 7-10 березня в Регенсбурзі змагання за дружинову першість американської зони в шахах з участю лише першунів спортових областей, разом 6 товариств. Дружина кожного т-ва складалася з 6 осіб. Розіграно 15 партій; черга товариств така:

1-ше місце	«КЛК» Мюнхен	19 1/2	вічок.
2-ге	«Лев» Міттенвальд	18	»
3-тє	«Орлик» Верхтесгаден	17	»
4-тє	«Чорномор'я» Майнц-Кастель	13 1/2	»
5-тє	«Січ» Регенсбург	12	»
6-тє	«Чорногора» Авгсбург	10	»

КРОСВОРД № 1. (Н. Весела)

Цьогорічний першун зони — «КЛК» на перших змаганнях за першість 1946 р. в Бад-Верісгофені мав друге місце, тепер, зміцнений першуном Будапешту Е. Козмою, досяг першости. Минулорічний першун «Чорногора» без свого найкращого і в 1946 р. в нашій зоні першого грача В. Яблукова зайняв останнє місце. Вже самий цей факт, як також спостереження змагань, показують велике підвищення знання з теорії шахів та тренінгу в гравців наших товариств. Т-ва «Орлик», «Чорномор'я», «Січ», «Беркут» вели протягом зими нормальні шахові курси (вчили українські й чужинецькі майстри), вишколюючи своїх членів у грі. «Беркут» вів окремий курс для 16 учнів.

Т-ва «КЛК», «Лев», «Орлик» являють собою високу й рівну класу; жодне з цих товариств не прогало в турнірі жодного змагання.

По закінченні змагань їх головний суддя Вотковський дав розгру на 24 шахівниціях з вислідом 18 1/2 : 5 1/2 на його користь.

20-30. квітня відбудеться в Берхтесгадені турнір за індивідуальну першість нашої зони. Участь візьмуть найкращі аматори-шахісти, бо професійні майстри, др. Богатирчук і Селезнів, не можуть брати участі.

С. К.

ПЕРЕМОГА «ЧОРНОГОРИ»

У залі таборового театру «Сомме-казерне» в Авгсбурзі 23. III. 1947 року відбулися товариські змагання з відбиванки жіночих команд: Авгсбург — «Чорногора», Мюнхен «КЛК», Новий — Ульм-«Беркут», та Міттенвальд-«Лев».

Перемогу в змаганнях здобула «Чорногора» з наслідками:

- «Чорногора» — «КЛК» 15 : 5 та 15 : 3;
- «Чорногора» — «Лев» 16 : 14 та 15 : 3;
- «Чорногора» — «Беркут» 15 : 3 та 15 : 8.

Несподіваної поразки з великим програвшем зазнала «КЛК», що до цього часу вважалося мистцем і першуном серед українських жіночих команд відбиванки в американській зоні. Заслужена перемога «Чорногори». Це наслідок наполегливого тренування її шістки у зимові місяці.

На фото праворуч згори вниз:

1. П. п. Дубас і Кичанівська — кращі майстри «Чорногори».
2. У залі змагань. Грають «Чорногора» і «Лев».
3. Шістка КЛК — Мюнхен.
4. Переможець змагань — шістка «Чорногори».
5. «Дитячі ясла» біля входу до залі змагань. Немовлята чекають на матерів, що «боліють» грою.

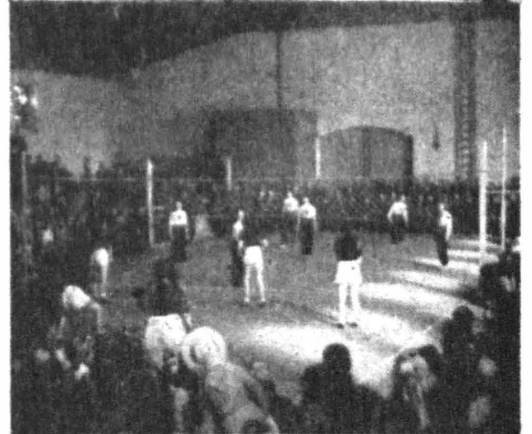

Фото Олексієнка («Світ»)

Поземно: 5-6 — стручкова рослина; 7-8 — хвороба дихальних шляхів; 9-10 — сани полярних країв; 11-12 — майстерні для ремонту кораблів; 13-14 — титул англійського пана; 15-16 — нічна хижа птиця; 17-18 — міра довжини; 19-20 — чинний спротив владі; 21-22 — солодке печиво; 23-24 — перша частина прізвища китайського діяча; 25-26 — вираз згоди в розмові; 27-28 — порожнява в дереві; 29-30 — урочистий військовий вихід; 31-32 — частка вогню в повітрі.

Доземно: 1-15 — збірний плід збіжжєвих рослин; 2-9 — додаток до прізвища еспанського дворянина; 3-10 — місто в Румунії; 4-18 — міра в електриці; 6-16 — лісові нетрі; 7-17 — частка матерії; 12-24 — рід сокири; 13-25 — початковий момент змагань; 19-33 — житло колишніх ОСТ'ів; 20-30 — витрата енергії людиною; 21-31 — рід підймальних механізмів; 22-36 — те, що й клейно; 27-34 — покрівля на будові; 28-35 — комаха, що жалить.

Вибух Етни, з якої виливається триметрова палюча маса лави. (Фото А. Р.)

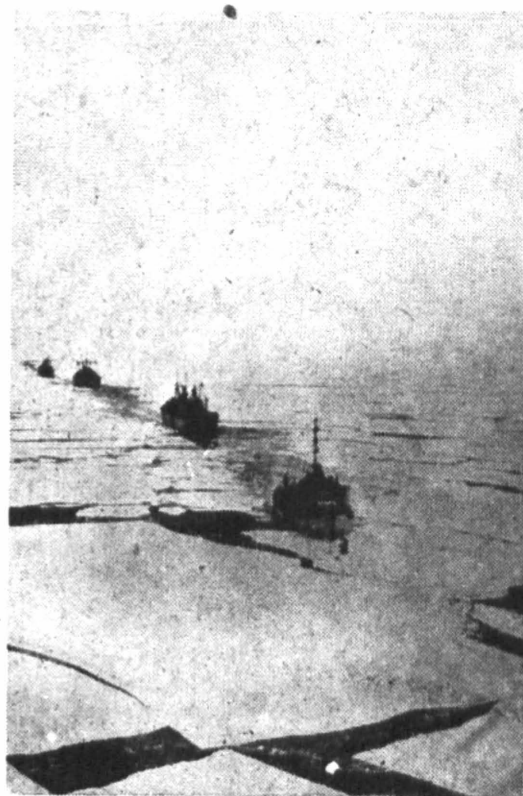
Так виглядає кордон між вільною й покараною частинами міста Єрусалим. (Фото А. Р.)

ЕДВАР РОБІНСОН, відомий фільмовий актор, розповідає п'ятилітньому Стефанові Ніколя, одягненому в національне грецьке убрання, про невтішний стан у Греції та про потребу допомоги їй. (Фото А. Р.)

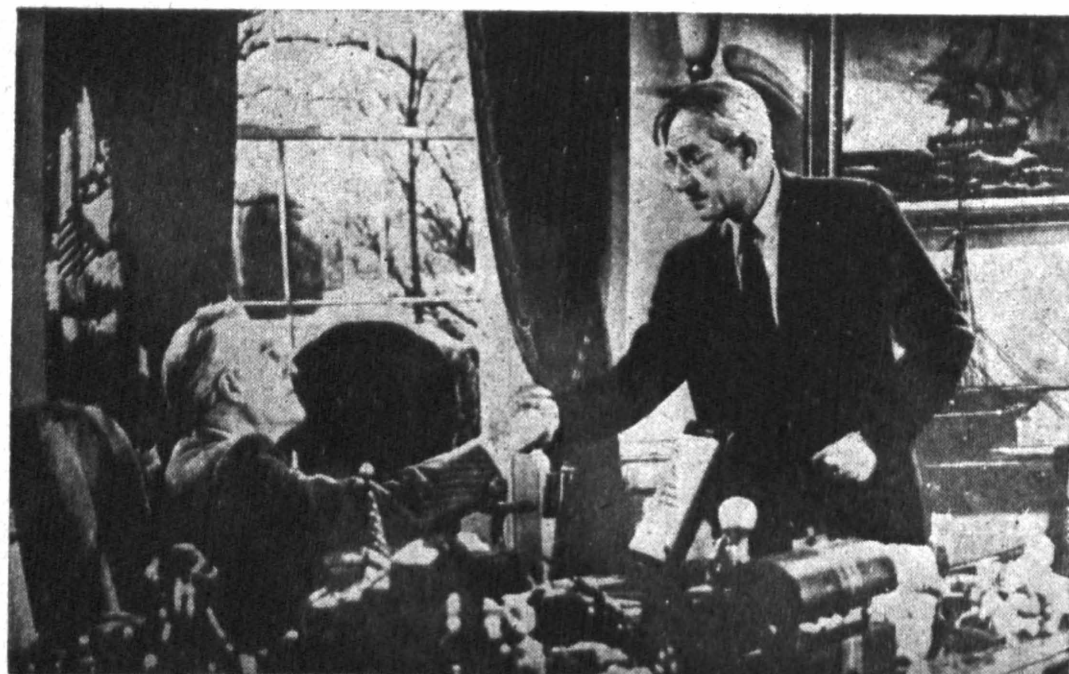
Весна прийшла. У марбурзькому зимовому таборі цигани готуються до літньої мандрівки. (Фото А. Р.)

Експедиція адм. БІРДА у льодових водах Антарктиди. (Фото А. Р.)

Славний співак нью-йоркської опери ЛОРІЦ МЕЛЬХІОР зломив палець на нозі під час вистави. Не зважаючи на біль, співак провів свою роль до кінця. На фото Лоріц Мельхіор перев'язує зломлений палець. (Фото А. Р.)

Американське кіно-товариство готує фільм «Початок кінця» з життя померлого президента США Франкліна Д. Рузвелта. На фото ГОДФРЕЙ ТІРЛ (ліворуч) у ролі Рузвелта і ДЖОНТАН ГЕЙЛ у ролі науковця др. Буша. (Фото А. Р.)

Наступне число «ПУ-ГУ» вийде до Великодних Свят у збільшеному розмірі.

ЧИТАЙТЕ, КУПУЙТЕ, ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ

«ПУ-ГУ»